

LENI SARIS
Op weg naar toen

LENI SARIS
Op weg naar toen

ISBN 978 90 205 3017 9
NUR 344

Uitgeverij Westfriesland, Kampen 2010 ©
Omslagillustratie Jack Staller
Omslagontwerp Van Soelen Communicatie

www.kok.nl

Oorspronkelijke uitgave *Soms krijgt geluk een nieuw gezicht*: Westfriesland, 2004
Oorspronkelijke uitgave *Sabine*: Zomer & Keuning, 2002
Oorspronkelijke uitgave *Op weg naar toen*: Westfriesland, 1999

Alle rechten voorbehouden

HOOFDSTUK 1

Aarzelend brak de zon op deze prille zomermorgen door en begon langzaam de wijngaarden te verwarmen. Imree Eisinghe, sinds drie maanden getrouwd met David Laets, keek naar het witte huis van haar ouders, terwijl ze haar ochtendwandeling tussen de druivenweelde maakte. Het huis, 'Petit Soleil', waar ze soms toch zo'n heimwee naar had, lag daar prachtig, gekoesterd door de morgenzon. Imree genoot van deze logeerpartij in het landelijke Saint Rose.

'Petit Soleil', als een schitterende diamant in een juwelen zetting, dacht ze en Imree schoot in de lach, omdat ze zichzelf toch wel erg dweperig voorkwam. Het werd trouwens tijd naar binnen te gaan, want iedere morgen om negen uur belde haar David. Hij zat nu in Denemarken, waar hij al een week voor een of andere opdracht zat. Ze wist nooit precies waar het om ging, maar daar raakte ze aan gewend. Dat moest ook wel als je echtgenoot bij de Militaire Inlichtingen Dienst, kortweg de MID, werkte.

Imree stapte sneller door, want David was een man van de klok. Hij leek voor velen een zwijgzame en stille man, maar Imree wist dat hij weliswaar een heel rustige natuur had, maar ook een warme persoonlijkheid bezat. Uit hoofde van zijn werk was hij nu eenmaal niet loslippig en kon hij maar moeilijk over zijn beroep vertellen. Hij werd door zijn familie gewoonlijk te hulp geroepen bij onoplosbare zaken. Imree rilde even toen ze dacht aan de ontvoeringsgeschiedenis van haar schoonzusje en niet zo lang geleden met de wonderlijke liefdesgeschiedenis van het achternichtje Martha. Het was wel heel ongewoon dat Martha verliefd was geworden op de man die toentertijd had geholpen bij de kidnaping van haar schoonzusje Lauri! David had in beide zaken een belangrijke rol gespeeld en Imree was er trots op.

Toen ze bijna 'op het huis' was, zoals iedereen het hier aanduidde, zag Imree door de ramen de gestalte van haar hoogbejaarde oma. Ze vond het heerlijk dat ze haar nog steeds mooie, vriendelijke maar heel statige grootmoeder weer eens had ontmoet. Oma had altijd iets geheimzinnigs gehad, vond Imree, iets droevigs ook. Maar ze had vooral stijl, deze van huis uit Hongaarse gravin Von Kerenczy, die gevlucht was tijdens het verzet zo'n veertig jaar geleden, waarin haar zoon Imre was omgekomen. In Holland had ze haar enige dochter Erzsi teruggevonden. Erzsi was getrouwd met Hubert Eisinghe en oma had ook jarenlang op 'Petit Soleil'

gewoond, tot ze op oudere leeftijd nog was hertrouwd met de Franse diplomaat Richard d'Hamencourt en in Parijs was gaan wonen. Nu was oma speciaal voor haar komen logeren in Saint Rose, en het leek alsof Imree en oma nooit weg waren geweest. Iedereen miste oma heel erg, peinsde Imree. Wie had er nou ook nog rekening mee gehouden dat ze zou hertrouwen? Ze waren ook zo'n prettig gezin geweest. Imree kon geweldig goed opschieten met haar halfbroer. Hubert Eisinghe had uit een eerder huwelijk al een zoontje toen hij met Erzsí trouwde. Fred was nog maar zo klein destijds en had zijn moeder nauwelijks gekend. Voor hem was Erzsí, die vanaf het begin dol op hem was geweest, zijn moeder en later werd hij de grote beschermer van zijn zusje Imree. Erzsí was zesendertig jaar toen ze toch Imree nog kreeg. Hierdoor was het leeftijdsverschil tussen Fred en Imree zo groot, dat ze weleens klaagde: 'Ik heb maar één moeder, en zo hoort het ook, maar waarom heb ik twee vaders?'

Fred, intussen eenenveertig jaar, zag er volgens zijn liefhebbende, trotse zus fantastisch uit en hij had een goed karakter. Jammer, dacht Imree vaak, dat er na het drama in zijn leven nooit meer een nieuwe grote liefde aan de horizon was verschenen. Een paar weken voor hun huwelijk was zijn Madeleine, van wie hij zo enorm veel hield, verongelukt. Imree dacht liever niet aan die vreselijke tijd terug.

Ze stapte het huis binnen, keek in de eetkamer en zag oma in keurig lichtgrijs mantelpak, klaar voor de reis naar huis, bij het raam zitten wachten tot de rest van de familie zou komen ontbijten. 'Jammer dat u weggaat oma,' zei Imree hartelijk. Ze plofte in een stoel naast haar grootmoeder neer. 'Ik heb gehold, het laatste eind althans, omdat David kan bellen.'

'Dat kan hij niet alleen, hij doet het ook,' zei oma droog.

Haar grootmoeder glimlachte geamuseerd toen klokslag negen uur de telefoon rinkelde en Imree een duik naar het apparaat nam, waarbij ze bijna het koffieblad meesleurde.

'Goeiemorgen, schat... Wat gebeurt er?' informeerde David. 'Ik hoor gerinkel en jij klinkt geschrokken.'

'Jij merkt ook alles!' zei Imree. Ze keek naar het blad dat er wankel bijstond, maar oma ontfermde zich al over de gevaarlijke situatie. 'Er ging bijna iets tegen de vlakke, maar dat doet er verder niet toe. Wanneer zie ik jou weer eens? Je komt me wel ophalen, neem ik aan. Ik tel de dagen af, weet je dat wel?'

'Zodra ik hier klaar ben vlieg ik, in de meest letterlijke zin des

woords, naar je toe,' beloofde David.

Imree vergat oma, die met plezier naar het steeds inniger wordende gesprek luisterde waarvan ze maar één kant kon verstaan, de rest fantaseerde ze erbij. Ze wilde echter niet de indruk wekken dat ze zat te luisteren, wat ze natuurlijk wél deed en verdiepte zich daarom in twee dikke nieuwe fotoalbums. Ze kon de foto's ondertussen wel dromen, maar telkens bekeek ze ze weer met aandacht en een gevoel van vertedering. Ze ging er zo in op dat ze ten slotte werkelijk niets meer hoorde van het gesprek tussen de jonge echtelieden. Mevrouw d'Hamencourt keek dan ook verschrikt op toen Imree op de arMLEuning van haar stoel kwam zitten en liefkozend een arm om haar grootmoeder heen sloeg.

'Oh, ben je al uitgebeeld?' vroeg ze.

Op de een of andere manier klonk het zo komisch, dat Imree in de lach schoot. 'Nou, omi, laat dat 'al' er maar gerust af, hoor. Ik vind het toch zo grappig dat u zich steeds weer zo in die twee albums kunt verdiepen. Het zijn ook mooie foto's, dat wel.'

Imree bedoelde de twee in wit leer gebonden albums, een van het huwelijk van Imree en David en het tweede album bevatte de, zo mogelijk, nog mooiere foto's van het huwelijk van Martha en Fabio. Hoewel het de albums in de familiekring beslist niet aan aandacht had ontbroken, ging niemand telkens weer zo in de inhoud ervan op als Imree's oma.

Meer om tijd te doden voordat de rest van de familie, die wel erg aan de late kant was, zou verschijnen, vroeg Imree: 'Oma, het valt me telkens weer op dat u uren kunt zoekbrengen met het bekijken van foto's, dat u op alle details let. Ik bedoel maar dat u anders naar foto's kijkt dan de meeste mensen, intensiever. Ik denk dat het niets met leeftijd te maken heeft, maar ik vind het wel intrigerend. Toen ik klein was, maakte u weleens foto's van me, maar dat had ik niet graag, want het duurde zo lang en ik moest almaar stilstaan. Ik weet nog dat ik eens gillend naar Fred ben gerend, die nietsvermoedend de tuin binnenkwam en dacht dat ik door iemand was aangevallen. Ik herinner me nog, zo klein als ik ook was, zijn gezicht toen hij zijn oma zag, heel onschuldig met een fototoestel in haar handen. Fred noemde me heel boos 'vervelende schreeuwlelijk'!

Ze lachten allebei. Oma had een geweldig gevoel voor humor en Imree had heerlijke herinneringen aan de tijd dat haar beminde grootmoeder deel uitmaakte van het gezin. Hoe dat allemaal was gegaan wist ze niet precies, ze had nu en dan flarden van gesprek-

ken opgevangen en zich er verder niet in verdiept. Oma praatte nu eenmaal liever niet over ‘vroeger’, dat dus voor Imree in een geheimzinnig waas gehuld was gebleven.

‘Ach ja... foto’s... nee, die intense belangstelling van mij voor foto’s, hoe onnozel die foto’s soms ook zijn, heeft een voorgeschiedenis.’ Mevrouw d’Hamencourt schoof de albums van zich af, want Erzsí kwam haastig binnenlopen, op de voet gevolgd door haar man.

‘Verslapen?’ informeerde Imree. ‘Oma en ik zijn al uren op.’

‘Nee,’ antwoordde Hubert, ‘mama en ik waren bezig om eerste hulp te verlenen. Odette heeft de inhoud van een kan hete koffie over haar voet gekregen, de kan glipte uit haar handen. Het viel nog wel mee, maar een van de jongens brengt haar toch maar even naar het ziekenhuis om de voet na te laten kijken. Je weet het maar nooit en ik ben altijd erg bang voor infecties. Ik neem ongelukken tijdens het werk nooit te gemakkelijk op. Gaan we dan nu aan tafel, ik smacht naar koffie en een croissantje!’

De morgen verliep verder nogal rommelig. De echtgenoot van oma belde om te zeggen dat het wel even kon duren voordat hij kwam, want hij stond met pech langs de kant van de weg.

‘Dat betekent dus, lieve, dat jouw chauffeur met de pech zit of staat en jij ergens comfortabel aan de koffie of een glas wijn zit,’ was het droge commentaar van oma. Imree grijnsde breed. ‘Ik zie je wel verschijnen, maak je om mij niet druk. Ik ga met mijn kleindochter een ochtendwandeling maken. Tot straks, Richard, en haast je vooral niet.’

Imree vond het maar een vreemde opmerking en dat zei ze ook toen ze met haar grootmoeder, arm in arm, gezellig door de enorme tuin wandelde, die het huis aan alle kanten omringde.

‘Omi, ik vond het wel komisch, hoor. Ik zie oom Richard nu niet direct aan een auto met pech sleutelen... Kan hij eigenlijk wel rijden?’

Het was een verwarrende toestand geweest toen de statige oudere heer, Richard d’Hamencourt, in de familie kwam. Niemand voelde er iets voor hem opa te noemen of vader, zodat Imree en haar moeder beiden met het probleem hadden gezeten; ze moesten tenslotte toch ergens voor kiezen. Richard d’Hamencourt, die ook niet op de vader- en opa-rol zat te wachten, hielp hen er ook niet mee. Uiteindelijk had Imree voor oom Richard gekozen en haar ouders hielden het op een beleefd Sir Richard ofschoon hij dat niet was, maar hij liet het zich graag aanleunen. Iedereen bleek zo

redelijk tevreden, maar Imree bleef het toch een vreemde vertoning vinden; ze was niet blij geweest met oma's late huwelijk. Ze had het vreselijk gevonden dat ze oma moest missen, die in Saint Rose haar eigen woongedeelte had en er altijd strikt voor had gewaakt niemand voor de voeten te lopen, maar ze was er altijd als iemand haar nodig had. Het was haar eigen wens geweest om haar leven zo in te richten, maar voor Imree had die scheiding nooit bestaan. Oma hoorde in 'Petit Soleil' en toen gebeurde het. Ze trouwde met die oude statige d'Hamencourt, verhuisde naar Parijs en zwaaide daar op waarlijk koninklijke wijze de scepter in het enorme huis van haar echtgenoot.

Imree, echt wanhopig, had haar huilend gevraagd: 'Omi, waarom trouw je nou met die man? Je hoort bij ons, dat weet je toch?'

'Omdat... die man, zoals jij hem noemt, zo vreselijk eenzaam is in dat hele grote huis en daar toch graag wil blijven wonen nu zijn vrouw is gestorven. Daarom ga ik maar voor hem zorgen en alle mensen ontvangen die bij hem op bezoek komen.'

Voor Imree was het late huwelijk van haar beminde omi een traumatische ervaring geweest, ze had er niets van begrepen. Ze wilde nooit in Parijs op bezoek komen en bleef jarenlang het gevoel houden dat die grijze stastok, zoals ze hem spottend noemde, haar haar grootmoeder had afgenomen. Toen ze tot overmaat van ramp voor deze weinig vleierende benaming een ongezouten standje kreeg van haar ouders, was het tijdperk van de rebellie werkelijk ingeluid. Het was ook allemaal te veel geweest, want haar broer Fred, van wie ze zoveel hield, had nog geen halfjaar eerder Saint Rose verlaten om zijn eigen leven te gaan leiden. Ze had altijd zo goed met hem kunnen praten en het was ook haar broer die haar ten slotte tot het inzicht had gebracht dat ze verkeerd bezig was. Dat ze mensen van zich vervreemde door haar hatelijke en vaak beledigende gedrag jegens iedereen die van haar hield.

'Oma is niet jouw privé-bezit,' hield hij haar voor. 'Wees liever dankbaar dat je haar al die jaren bij je had. Welk kind kan je dat nazeggen? Kun je haar dat beetje laat gekomen vrijheid niet gunnen? Zeg nou niet dat ze in Saint Rose en bij ons alles had wat ze wenste. Oma was hier lang voordat jij geboren werd, maar ze heeft ontzettend veel verdriet gekend in haar leven. Ze heeft hier rust gevonden en ze vond hier haar dochter terug, maar als oma vindt dat ze nog een taak te vervullen heeft buiten ons gezin, laat haar dan gaan. Begraaf die jaloezie van je nou eens, zodat je later geen spijt hoeft te krijgen omdat je zo lelijk tegen haar hebt

gedaan. Omdat je weigert haar in Parijs te gaan opzoeken en haar tegenover iedereen doodzwijgt, terwijl ze gelukkig nog springlevend is.'

'Wat bedoel jij nou eigenlijk met die opmerking dat oma hier haar dochter terugvond?' Dat was het voornaamste wat Imree uit Freds redevoering had opgepikt. 'Ik interesseer me niet zo voor die oude geschiedenis, bovendien hebben mam en pap het er nooit over gehad... tenminste niet over hoe het precies is gegaan. Oma vertelt trouwens nooit iets over haar leven voor ze hier kwam.' Imree haalde onverschillig haar schouders op en vuurde toen het laatste schot af, waar ze enorm veel spijt van kreeg. 'Het enige dat ik weet is dat mijn moeder tenminste echt van mij is, het is helemaal jouw moeder niet!' Ze hoorde zelf hoe ongelooflijk hatelijk haar stem klonk en hoe intens lelijk die opmerking was. Dat was het keerpunt. Ze vloog op Fred af en sloeg wanhopig snikkend haar armen om zijn hals.

'Fred, dat meende ik niet! Wat heb ik nou voor vreselijks gezegd... hoe kon ik zoiets nou doen!'

Ze kon niet zien hoe oneindig triest Freds ogen waren, toen hij over het hoofd van zijn zusje naar buiten keek. Er was maar een heel korte aarzeling voor hij zacht en kalmerend over Imrees haar streek. 'Neem het maar niet zo zwaar op, Imree, al was het niet erg vriendelijk van je... Soms zegt een mens vreselijke dingen uit onmacht, dan wil je iemand kwetsen die toevallig op dat ogenblik in de buurt is en dat is nooit goed.'

'Maar ik had zoiets nooit tegen jou mogen zeggen!' snikte Imree. 'Je bent mijn broer en ik hou van je, waarom wilde ik je pijn doen? Ik weet toch dat mama gek op haar zoon is... Waarom heb ik zoiets toch gezegd!'

Diezelfde avond kwam een ongewoon stille Imree bij haar ouders in de zitkamer en ze had duidelijk moeite met het begin van een gesprek.

'Waar gaat het over, Imree?' vroeg haar moeder. 'Is het dan zo moeilijk? Zeg het nou maar, we luisteren.'

'Ik ben zo gemeen geweest tegen Fred...'

Ze verdronk alweer in tranen en toen gooide ze tussen veel gesnik en gefriemel met een intussen drijfmatte zakdoek het verhaal eruit. Het viel niet te ontkennen dat Imrees ouders even niet wisten wat ze ermee aan moesten en zich niet minder verslagen voelden dan hun wanhopige dochter.

'Lieve kind, ik geloof dat we hier alleen maar uitkomen als we

je vertellen hoe het ooit gegaan is, hoe papa en ik elkaar leerden kennen. Hoe Fred, toen nog onze Fredje, vanaf de tijd dat hij nog maar amper in de box kon staan en eigenlijk doodziek was, mijn Fredje werd. Voor hem had ik alles over, hij was ook de oorsprong van het geluk dat sindsdien papa en mij verbindt. Fred is mijn zoon geweest, onverbreekelijk, en ik had hem al jaren voor ik jou kreeg. Ik ben jouw moeder en ik ben Freds moeder. Het is natuurlijk bijzonder triest dat Fred geen enkele herinnering heeft aan de moeder waaruit hij geboren is. Hij was nog maar een baby toen ze verongelukte. Voor mij gold ook nog heel sterk dat Fred het kind is van de man van wie ik altijd heb gehouden. Nog steeds doe ik dat en dat zal nooit veranderen... Hoewel... je mag nu ook wel weten dat papa en ik destijds zijn getrouwd, althans van papa's zijde, om Fred. Dat is gelukkig na niet al te lange tijd goedgekomen, toen woonden we overigens al in Saint Rose en groeide 'Petit Soleil' langzaam uit tot wat het nu is. Jij wist daar weinig van, we hadden misschien meer moeten vertellen, maar dat deden we nu eenmaal niet. Toen later mijn moeder – toevallig zeggen we vaak, maar is er toeval? – mij terugvond, was er hier zoveel geluk op 'Petit Soleil', na zoveel ellende... Zowel voor ons, als voor mijn moeder. We spraken er toen niet meer over, vooral om mijn moeder te sparen. Zij wilde het verdriet op haar manier verwerken, ze probeerde blij en dankbaar te zijn omdat ze mij had teruggevonden en daardoor een nieuwe familie had gekregen. Oma heeft nooit in het verleden willen leven. We hebben zoveel goeds opgebouwd en zij heeft daaraan meegewerkt. Ik heb ook niet zo'n gezellige jeugd gehad, door de moeder van Hubert, die altijd vijandig tegenover mij stond. Dank zij de houding van mijn eigen moeder heb ik dat later toch helemaal kunnen verwerken.' 'Waarom had papa's moeder dan een hekel aan jou?' vroeg Imree verbaasd.

'Ik was dat Hongaarse boerenkind, dat zomaar door haar man op haar dak was geschoven. Het was heel tekenend dat ze pas veranderde toen ze hoorde dat ik toevallig niet dat 'Hongaarse boerenkind' was. Ik heb de vrede altijd bewaard, voor papa en zijn lieve vader, maar sympathiek heb ik paps moeder nooit gevonden. Je ziet, Imree, dat we nogal een bewogen familiegeschiedenis hebben. Waarom ik het je nu pas vertel? Ach, dat is vanzelf zo gegaan. Misschien komt het omdat ik me een beetje schuldig voel, omdat jij eigenlijk zo weinig weet van vroeger en dat toch ook weer niet goed lijkt te zijn. Papa en ik hebben ons blijkbaar wat te strikt

gehouden aan de regel dat het verleden met rust moet worden gelaten en dat is niet goed, maar het was oma's wil. Ik heb daarvoor ook nooit iets aan mijn moeder durven vragen over vroeger en wat ik me nog van mijn eerste levensjaren herinner.

Dat is wel jammer, maar nu is het te laat...'

Wonderlijk, dacht Imree, terwijl ze met haar grootmoeder door het park wandelde, want het was zo groot, dat het nauwelijks een tuin genoemd kon worden. Wonderlijk dat het hele gebeuren een vicieuze cirkel blijkt te zijn. Het begon allemaal bij oma, die altijd in mijn leven is geweest en daar van mij moest blijven, maar gelukkig toch haar eigen weg ging. Fred, die zo'n grote rol speelt in mijn leven en die ik zo vreselijk kwetste... Al die mensen waren er al lang voordat ik geboren werd. Al die mensen... heel die oude geschiedenis... Ik weet er weinig van. Het speelde gewoon niet, omdat niemand er ooit over sprak. Foto's van vroeger zijn er niet, het is alsof iedereen pas weer begon te leven in Saint Rose, in de veilige haven van 'Petit Soleil'.

Imree, door iedereen verwend, zieltje zonder zorgen. De ommekeer kwam na die avond, toen ze Fred, haar broer, van wie ze zoveel hield, zo had gekwetst. Hij had het haar niet eens kwalijk genomen, ze had er zelf het meest onder geleden. Al had ze dat destijds niet zo duidelijk gezien, nu tekende het zich heel duidelijk af dat David, toen ze elkaar pas kenden, nog heel wat uitlopers van haar crisistijd had meebeleefd. Ze had niet alleen vaak onmogelijk gedaan. De ontvoering van Davids schoonzusje Lauri had natuurlijk van de hele familie veel gevraagd, maar Imree was zo onbeheerst tegen David uitgevallen dat het niet veel had gescheeld of ze was hem voorgoed kwijt geweest. Pas veel later, na een winter lang in een ingesneeuwd Saint Rose te hebben nagedacht, was het haar langzaam duidelijk geworden dat ze dezelfde fout had gemaakt als destijds met Fred.

'De laatste flarden van het proces op weg naar de volle volwassenheid', had ze het weer veel later spottend genoemd. Ze kon er toen eindelijk met David over praten en hem vertellen wat ze Fred ooit had aangedaan met dat ene gemene zinnetje.

Met David kon ze eindeloos praten. Ze was ervan overtuigd dat er verder niemand in de familie was die zo goed kon luisteren, zoveel rust uitstraalde en bij wie je je zo veilig voelde. Dat had natuurlijk wel veel, maar lang niet alles te maken met het feit dat Imree dol veel van haar David hield. De hele familie, zoals ze ooit toch wel trots had opgemerkt, rende immers naar David als ze ergens mee

zaten.

Dat hij bij de MID werkte, was iets waar hij natuurlijk nooit mee te koop liep. Het was pas, min of meer, in de familie uitgelekt, toen Lauri ontvoerd was. Bij onderlinge afspraak hield iedereen daarover tegen buitenstaanders liever zijn mond stijf dicht.

‘Wat ben je stil, kind,’ zei mevrouw d’Hamencourt. ‘Mis je David zo? Het is natuurlijk vervelend voor jullie.’

‘Nee hoor, dat is het niet.’ Imree begon te lachen. ‘In onze familie... ik bedoel nu de familie van Davids kant, zijn we allemaal beroepshalve nogal uitvliegerig. Ken jij honkvaste journalisten? Ik niet. Zo erg als met Lauri is het met mij nog niet. Je zal maar een man hebben die oorlogscorrespondent is en zich altijd op de gevaarlijkste plaatsen ter wereld bevindt.’

Imrees oma liet zich echter niet om de tuin leiden, haar klein-dochter wist dat ook en daarom draaide ze er, om tijd te besparen, niet langer omheen. ‘Ik heb aan heel veel dingen gedacht, dat komt omdat ik zo vroeg al, om het poëtisch te zeggen, heerlijk door onze mooie en vredige landouwen naar huis wandelde. Toen dacht ik aan mijn jeugd, hoe fijn die is geweest met u erbij, met Fred en mijn geweldige ouders. Ik dacht er ook aan dat ik ondanks al het goede net zo’n vervelend mormel ben geweest als iedere andere tiener pleegt te zijn, hoe zijn of haar achtergrond dan ook is geweest. Ik had geen reden om zo obstinaat te zijn, maar dat kwam door mijn jaloezie, omdat mijn liefste oma, die er heel m’n leven was geweest, weg zou gaan. Ze liet ons achter, en ging met ene meneer d’Hamencourt in Parijs wonen... enzovoorts. U kent het verhaal van De Opstandige Dochter. Het was destijds mama die eens ernstig met me sprak, maar dat had ze al herhaaldelijk gedaan zonder dat het enige indruk maakte. Later wel, omdat ik er zo over inzat dat ik Fred zo gemeen had behandeld. Toen vertelde mam me ook dat zij en papa er steeds meer aan gingen twijfelen of het wel goed is geweest al dat oud zeer te begraven. Ze vertelde dat ze dit in hoofdzaak hebben gedaan omdat ze het er destijds over eens waren dat u zoveel verdriet, zoveel ellende hebt meegemaakt dat het voorgoed ver van u moest worden gehouden. Dat u ook de indruk wekte het zo te willen. Is u dat nou echt gelukt? Toen ik eenmaal zover was door mijn gesprekken met mam ging ik nadenken, ik ging steeds meer op u letten. Ik weet nu... tenminste, ik denk dat ik het weet, dat het u helemaal niet is gelukt om de sleutel voorgoed om te draaien. De spoken zijn er nog altijd en die zullen er blijven, zo lang als u zult

leven. Zie ik het verkeerd, oma?’
‘Spoken?’ herhaalde mevrouw d’Hamencourt zacht. ‘Nee, Imree, zo zou ik het niet willen noemen. Ook ik ben ooit jong en gelukkig geweest en zoals alle jonge mensen, dacht ik dat het heel lang zou duren... Nu, korter kon bijna niet, mijn man sneuvelde in de Tweede Wereldoorlog. Erzsí heeft haar vader nooit gekend. Ja, wel haar broer, jij bent naar hem genoemd. Ze vertelde mij veel later dat ze jarenlang, toen ze bij de Eisinghes opgroeide en het lang niet altijd leuk had door de houding van Huberts moeder, voortdurend heimwee had naar Imre. Mijn man vocht met de partizanen in Servië, daar konden natuurlijk, ook voor zijn familie, levensgevaarlijke conflicten uit rijzen. Mijn man had mij gezegd wanneer ik met de kinderen moest vluchten en hoe ik dat moest doen. Hij voorzag op zekere dag dat het verkeerd met hem zou aflopen. Voordien zag hij nog kans ons een boodschap te sturen. Ik vluchtte met mijn zoon. Maria Tary, een betrouwbare vrouw die bij ons werkte, zou Erzsí meenemen en op een bepaald punt zouden we elkaar weer ontmoeten, zodat ik Erzsí kon opvangen en met mijn beide kinderen verder kon vluchten. Het liep allemaal verkeerd, want Imre werd doodziek, zodat er van reizen niets kon komen en al helemaal niet als het een eindeloze tocht vol ontberingen zou worden. Dat had Imre niet overleefd. Ergens dus wachtte Maria Tary op bericht... op ons. Mijn berichten hebben haar nooit bereikt. Ze werd, zoals ik uit de latere verhalen begrepen heb, opgepakt en kwam in een werkkamp terecht. Om Erzsí te redden heeft ze haar later aan Hubert meegegeven. Ik was dus mijn man, mijn dochter, mijn huis en alles wat ik ooit had bezeten, kwijt. Imre en ik zijn van toen af voortdurend op de vlucht geweest, we hadden alleen elkaar. In 1956 brak de Hongaarse opstand uit. Imre sneuvelde, want hij was er onmiddellijk bij betrokken. Ik heb hem niet weer gezien en zo waren dus mijn man en twee kinderen als het ware zonder afscheid uit mijn leven weggeleden. Ach... en de rest weet je. Ik vond mijn dochter terug en ik ben heel dankbaar geweest voor al die mooie jaren bij jullie in Saint Rose... Jij zult ook weleens gedacht hebben: waarom is mijn oma toch zo verslaafd aan het steeds maar opnieuw bekijken van foto’s, alsof iedere foto iets magisch voor haar heeft. Dat is de waarheid. Kijk, ik heb er al zo lang geleden in leren berusten dat ik alles van vroeger heb verloren, vooral de mensen... mijn man en mijn zoon, die me met mijn dochter het liefste waren wat ik ooit heb bezeten. Maar ik heb tot aan deze dag zo verlangd naar

een foto van mijn man en van mijn zoon... van het oude huis... Niets, niets heb ik, het is alsof ze nooit bestaan hebben. Erzsi heeft me ooit eens verteld dat ze een foto gezien heeft toen ze met Hubert en het kind in Wenen logeerde, omdat Fred daar geope-reerd zou worden. Je moeder was toen heel jong en erg onzeker en durfde helemaal niet naar die foto te vragen. Wat moest ze trouwens doen? Er stond een groot gezelschap op de foto en ze kon die oude heer moeilijk vragen of ze de foto mocht hebben. Later had ze er spijt van en sprak er met Hubert over. Hij belde naar Wenen, maar de oude heer leefde niet meer en het huis was allang door de erfgenamen leeggehaald. En de foto... tja, die zal waarschijnlijk bij het oud vuil terecht zijn gekomen.'

Imree had haar grootmoeder nooit zien huilen, het was een sterke vrouw. Het ontroerde haar dan ook zo intens toen ze twee tranen over het gezicht van haar oma zag glijden. Ze zaten op de witte bank bij de vijver, hun lievelingsplekje, en spontaan sloeg Imree haar armen om haar grootmoeder heen. 'Lieve schat, dat je nou moet huilen uit heimwee naar een paar foto's. Een simpele wens, maar tegelijk zo'n vreselijk moeilijke. Oh, ik zou zo graag die wens van mijn liefste oma willen vervullen, maar ik kan helaas ook niet toveren.'

'Ik vond het heerlijk met je te praten, dat gebeurt zomaar opeens. Pieker er maar niet meer over, meisje, het is allemaal voorbij. Kom, we moesten maar eens op huis aan gaan, want Richard zal onderhand wel verschijnen en die heeft altijd haast. Hij wil natuurlijk meteen naar Parijs, met het oog op de drukke uren waar hij niet van houdt. Ik ook niet, maar we hebben gelukkig een prima chauffeur.' Ze stond resoluut op.

Toen Imree en haar ouders een uur later het statige echtpaar d'Hamencourt uitwuiden, zei Erzsi met een zucht en een vage, weemoedige glimlach: 'Wat enig, het is toch net een ouderwetse Hollywoodfilm. Ze zien er allebei zo mooi en statig uit en dan die enorme limousine met een knipmessende chauffeur in uniform. Ik hoop dat we er nog jarenlang van mogen genieten. Kijk toch eens hoe mooi ze wuiven!'

Hubert Eisinghe grinnikte even om de bloemrijke taal van zijn vrouw. De limousine gleed weg en 'Petit Soleil' leek opeens verlaten. Het viel Imrees ouders wel op dat hun dochter de rest van de dag ongewoon stil was.

'Wie mis je?' vroeg haar moeder schertsend. 'Je zit de hele middag zwijgend naar buiten te staren met een boek waarin je niet leest.

Waar denk je nu aan?’

‘Ik weet niet hoe het komt, maar ik kan het gesprek met oma maar niet uit m’n gedachten zetten.’ Imree hees zich uit haar luie houding omhoog en keek naar haar moeder. Ze vertelde opeens alles over het gesprek met oma en wat haar zo dwarszat. ‘Er werd zo weinig verteld over jullie verleden. Ik begrijp dat ook wel, het is zo zwaar beladen en je wilt gewoonweg je leven opnieuw opbouwen. Oma wilde nooit ergens over praten, maar wisten jullie wel waar ze, ondanks dat, toch altijd mee is blijven rond-lopen? Nooit te weten wat er in werkelijkheid is gebeurd met je man en kind. Gesneuveld, jawel, daar doe je het dan maar mee. Zelf vluchten, je andere kind kwijtraken. Wat is er ooit geworden van je huis? Niet alleen het gebouw, maar het warme en naar je dacht veilige huis waar je ooit zo gelukkig bent geweest. Allemaal weg, maar je hebt zelfs geen simpele foto over van je man en je kind. Nu is oma gelukkig gezond en wel, ver over de tachtig en ze zal het nooit weten... O, ik kan het niet verdragen dat ik hier maar zo vrolijk heb geleefd en nog lelijk heb gedaan ook toen ze met d’Hamencourt verder wilde. Alsof oma mijn bezit was...’

‘Wij, je vader en ik, hebben toch immers ook een sluiertje over het verleden gegooit?’ zei Imrees moeder zacht. Ze streek Imree troostend over haar hoofd. ‘Misschien is dat allemaal verkeerd geweest. Ik weet het kind, maar voor ons... voor mij, was het natuurlijk gemakkelijk om een nieuw leven op te bouwen. Ik ben hier, met papa en Fred en later met jou, altijd zo gelukkig geweest. Toen ik al vrij vlug nadat we hier zijn gaan wonen mijn moeder terug kreeg had ik weinig meer te wensen. Mijn moeder wilde bovendien nooit praten, al probeerde ik die muur in het begin te doorbreken. Het lukte me niet, zij wilde het zo. En nu, opeens, lukt het jou wel en daar ben ik zeker blij mee, maar het doet ergens ook pijn. Je weet zelf wel, dat heb je genoeg gedemonstreerd, hoe belangrijk mijn moeder voor iedereen is. Ze was, al klinkt het een beetje vreemd, onze parel in de mooie zetting van ‘Petit Soleil’. Toen ging ze, enkele jaren geleden, zomaar weg. Op haar leeftijd ging ze zowaar nog trouwen met Richard d’Hamencourt en niemand begreep dat echt. Jij was zo furieus, dat benauwde papa, mij en Fred heel erg. Enfin, zo vallen er steeds meer stukjes van de puzzel op hun plaats.’

‘Welke stukjes?’ vroeg een sonore stem. Fred stapte de kamer binnen. ‘Wat worden hier voor serieuze gesprekken gevoerd? Jullie

zien er zo ernstig uit... Wat is er gebeurd?' 'Jongen, ik straal, omdat mijn broertje zomaar binnen komt vallen!' Imree vloog overeind en viel Fred om de hals. Fred was lang, slank, knap en imponerend. Imree had derhalve nooit begrepen waarom hij zo'n eenzaam leven leidde.

Fred tilde zijn zus van de grond en draaide een slag. 'Als je mij al zo enthousiast begroet... Kijk dan eens wie ik voor je heb meegebracht?'

David stond bij de deur en sloeg de begroeting glimlachend gade. Imree had zich met een jubelkreet uit Freds armen bevrijd en stortte zich letterlijk op David, die ondanks zijn grote postuur en kracht, bijna met vrouwlief omver rolde.

'Dat noem ik een bere-omhelzing,' mompelde Fred, die intussen zijn moeder hartelijk had gekust. 'Je zou zeggen dat ze haar Davidje gemist heeft. Waren jullie voor het eerst gescheiden sinds jullie trouwdag?'

Imree hoorde hem niet eens, ze was stralend. Moeder en zoon keken elkaar aan en grinnikten tegelijk. Fred liet zich met een voldane zucht in een gemakkelijke stoel zakken. 'Ik was, op honderd kilometer na, in de buurt. Bijna thuis, dacht ik en voor ik mijn assistent ga ophalen, lekker even koffiedrinken bij mama. Nou, hier is de familie dan, bijna compleet. Komt pa gauw thuis? Zit-ie ergens dichtbij in het veld? En waar is oma? Al weg? Hè, wat jammer nou!'

'Jongen, ratel toch niet zo... alles tegelijk!' Erzsébeth lachte tegen haar man, die handenwrijvend binnenkwam. 'Dag Huub, hier zie je de hele familie in één oogopslag. Imree wilde meteen alles weten over Davids reis, maar die is als altijd de rustigste van het stel.'

'Maar wel heel gelukkig dat hij dit meisje weer ziet,' zei David. 'Ik dacht een week nodig te hebben, maar het liep wel erg ver uit met tweeënhalve week extra.'

Imree was even helemaal afgeleid van het gesprek dat ze met haar moeder had gevoerd. Toen de opwindende voorbij was en bij het tweede rondje koffie de gesprekken in rustiger vaarwater kwamen, begon Fred er weer over. Niet tot genoegen van moeder en dochter. 'Wat hadden jullie nou vanmorgen, met die zorgelijke gezichten? Jullie waren bezig met een stukje van een puzzel, dat ving ik nog net op. Geen gewone puzzel, denk ik. Ik vraag het niet uit nieuwsgierigheid, maar als mijn moeder en mijn zusje ergens mee zitten, dan snel ik toe om te helpen. Moet er iets worden

opgezocht of zo?’

‘Precies, *of zo*, dat is het!’ zei Imree spottend. ‘Fred, laat me niet om je lachen. Ik waardeer je hulp altijd enorm, maar door je beroep ben je zo ongeveer het nieuwsgierigste exemplaar dat ik ooit heb meegemaakt.

‘O ja? Nou, dat is misschien waar, maar David is ook niet mis wat dat betreft’, kaatste Fred terug. ‘Alleen weet hij het beter te camoufleren. David doet altijd alsof niets hem bijzonder interesseert. Intussen is hij zogenaamd met iets heel anders bezig, maar later weet hij precies wat er speelt. Komt dat dan niet door zijn beroep?’

‘Och, natuurlijk. Het is immers maar plagerij. Mam en ik waren met een probleem bezig, ofschoon je het niet echt een probleem kunt noemen.’ Imree stootte met haar voet de dure sportschoen van haar broer aan. ‘Kom eens uit je luie houding omhoog, trek je lange stelten eens in, zodat je er een tikje actiever en iets geïntere-
tesseerder uitziet!’

‘Best hoor, maar je bent ook enorm duidelijk. Een probleem dat geen probleem is... Moet ik daar warm voor lopen?’ Fred kwam steunend overeind uit zijn inderdaad wat luie houding. Een grote kom koffie, want hij wilde nooit een behoorlijk kopje, balanceerde gevaarlijk op zijn buik, maar hij zette de kom zonder ongelukken op het antieke tafeltje van zijn moeder. ‘Nou, zeg het dan maar, eerder ben je toch niet tevreden.’

‘Imree kan enorm drammen,’ zei David trots, alsof hij een van haar grootste deugden aanpreef. Aangezien humor in deze familie met hoofdletters stond geschreven, barstte iedereen, behalve David, in lachen uit.

‘Schat, je had eens moeten zien hoe trots je keek en je had eens een blik op je eigen gezicht moeten kunnen werpen.’ Imree streelde hem teder over zijn weerbarstige blonde kuif. ‘Het leek alsof je bezig was me een heldenrol toe te dichten. Ik vind het wel heel lief van je, maar laten we nu terzake komen voor Fred weer met een vaart aan de horizon verdwijnt. Nee, nou niet meer lachen. Ik meen het ernstig, het gaat over het leven van oma.’

Fred keek zo verschrikt dat Imree haar woorden haastig toelichtte. ‘Ik bedoel niet dat er iets met haar gezondheid is, ze verkeert gelukkig in blakende welstand. Opeens was er tussen grootmoeder en kleindochter een zeldzaam gesprek. Ook over vroeger, het eerste deel van oma’s leven waar wij niets van weten, eenvoudig omdat ze daar nooit over wilde praten. Het was niet onze

bedoeling een diepgravend gesprek te beginnen, het kwam door een opmerking over de intense wijze waarop oma meestal foto's bekijkt. Steeds weer opnieuw, alsof ze ieder detail van elke foto in zich wil opnemen. Zo kwamen we op herinneringen en het gevoel iets te missen als je helemaal geen foto hebt, zelfs niet het kleinste, onduidelijke fotootje van iemand die je heel lief is geweest.

Ik heb vanmorgen pas begrepen hoe diep tragisch dat kan zijn en dat kwam door oma, die opeens ging praten over vroeger. Eerder heeft ze dat nooit willen doen en ik heb er ook weinig bij stilgestaan. Oma heeft altijd zoveel voor ons betekend, ze was een rots in de branding als mama en papa er niet waren. Oma was er altijd, lief, hartelijk, altijd vol belangstelling. Maar als je als kind vervelend deed, dan was je met een grote mond niet aan het goede adres. Oma viel nooit uit, ze verhief zelden haar stem, ze keek je op een speciale manier aan. 'Tja, ik kan het niet precies beschrijven, maar ik werd altijd meteen gedwee, 'oma's kind'. Jij toch ook, Fred, al was je zoveel ouder?'

'Klopt wel... ja,' mompelde Fred. 'Ze is ook echt zo'n bijzonder mens, ik kan me onze wereld zonder oma niet voorstellen.'

'Ik voelde me zo treurig en zo machteloos toen ik begreep wat voor een onbeschrijflijk verdriet ze moet torsen. Om al die jaren met dat vreselijke heimwee te moeten leven dat je nooit uiten kan, dat je diep in je hart bewaart en toch ben je er altijd voor die kleine tweede familie. Het is allemaal zo heel anders gegaan dan je het in je jeugd had gehoopt en verwacht. Vroeger dacht ik daar niet zo diep over na. Ik werd door iedereen verwend, ik was zo'n beetje de prinses van 'Petit Soleil'. Het werd toch wel anders toen ik tijdens die beruchte zomer op Wolkensteyn David en zijn familie leerde kennen. Daar werd niet iedereen naar de ogen gekeken. Ik heb me snel aangepast en werd volwassen, vooral toen ik van David ging houden. Dat ging overigens ook niet zonder slag of stoot, dat weten jullie maar al te goed. Ik weet nu wat het is om er ook voor anderen te zijn. Ik wil zo dolgraag iets voor oma doen, voor het te laat is. We weten tenslotte niet of ze honderd wordt en dan heeft ze er ook weinig meer aan.'

Imree wendde zich tot haar moeder, haar mooie donkere ogen werden warm. 'Alles wat ik gezegd heb over het verwend kind dat Imree was, betekent geen beschuldiging aan jullie adres. Ik heb een heerlijke jeugd gehad met schatten van ouders en een broer die me net zo erg verwendde als mijn ouders. Ik ben alleen gaan denken dat de wereld om mij draaide en... tja, dat doet-ie

niet... Mam, jij weet dus eigenlijk ook niet zoveel over vroeger, over Hongarije en jullie stamslot?’

‘Niets, behalve een paar vluchtige indrukken.’ Erzsébeths ogen kregen een dromerige uitdrukking. ‘Zo vaag, dat ik er niets mee kan. Behalve één indruk... en daar heb ik vooral Hubert en zijn vader een keer danig mee laten schrikken. Ik weet niet eens meer bij welke gelegenheid, een of andere concours hippique, meen ik. In elk geval, dit weet ik zeker, kwam er een ruiter heel wild aan galopperen. Opeens zag ik in plaats van die ruiter mijn broer over de Poesta rijden op zijn prachtige sterke paard en ik gilte zijn naam. Mijn broer op zijn paard is de enige heel sterke indruk die ik heb vastgehouden. Ik weet nog, dat ik aan de rand van de Poesta stond naast een wit huisje. Iemand zei: ‘Daar komt Imre, kijk maar goed’. Ik zag niets, toen een zwarte stip, heel ver weg. Binnen enkele seconden werd die stip een rennend paard met een jongen in het zadel. Het paard stooft ons voorbij, wat een vaart, wat een ruiter... Mijn broer Imre...

Tja, later, toen ik mijn moeder terug had en ze veilig onder ons dak woonde, wilde ik die herinnering met haar delen. Ik wilde haar vragen of ze zich die ene keer nog kon herinneren, maar ze stond op en liep langzaam de kamer uit. Ze zei niets, ze zag me niet eens meer en ik heb haar de hele dag niet meer gezien. Ze bleef op haar kamer en de volgende dag kwam ze er ook niet meer op terug. Ik kon daar geen vrede mee hebben, dus ik begon er weer over, aarzelend en bibberend van de zenuwen. Mama zei toen alleen maar: ‘Het verleden heb ik begraven, Erzsi. Ik kan daar niet meer over praten, ik moet zien te overleven’. Dat heeft ze gedaan maar, zoals nu is gebleken, heeft ze het verleden niet echt verwerkt. Hubert is het er nooit mee eens geweest, maar ik heb me gehouden aan het spreekverbod dat mijn moeder ons heeft opgelegd. Dat betekende dat we nooit over vroeger mochten praten. Imree heeft in haar kinderjaren soms ook gevoeld hoe het uitpakte om oma tegen te spreken als die ervan overtuigd was dat ze gelijk had. Het gebeurde sporadisch, dat wel, maar als Imree het eindelijk zover gebracht had dat oma’s geduld op was, dan ontsnapte de geest uit de fles. Dat was dan de Geest van De Grote Dame, die ooit gewend was geweest om op het stamslot van de Von Kerenczy’s aan de rand van de grote Hongaarse vlakke de scepter te zwaaien en dat was dan lang niet mis. Oma verhief echter nooit haar stem, integendeel, als haar stem fluisterzacht werd, kon je je maar beter terugtrekken!’

Imrees grote donkere ogen straalden van pret. ‘David kijkt zo ongelovig. Is er iemand die Imree onder de duim kan houden?’ vraagt hij zich af. ‘Als mijn oma echt heel erg boos op me werd, dan veranderde ik bijzonder snel in een brave kabouter.’

Het gesprek drong niet meer tot David door, hij zat te piekeren over Imrees oma. Wat een bewonderenswaardig mens was het toch! Hij had haar altijd de moeite waard gevonden, maar nooit geweten hoe opmerkelijk haar achtergrond was. Wat hem vooral zo had getroffen en hij dacht dat dit ook bij Imree een grote rol had gespeeld, was het trieste feit, dat ze zelfs geen eenvoudig briefje had van haar man en zoon, om nog maar te zwijgen van haar geboorteland en het huis. Zou er nu helemaal niets meer overgebleven zijn? Het was tegenwoordig toch weer mogelijk om naar Hongarije te reizen? Als toerist of misschien kon Fred er naartoe gaan om te filmen. Er waren diverse mogelijkheden om daar eens te gaan kijken. Hij moest daar toch eens met Imree en Fred over van gedachten wisselen. Het was natuurlijk niet de bedoeling dat mevrouw d’Hamencourt erachter zou komen dat jonge naaste familieleden op zoek wilden gaan naar haar verleden in Hongarije. Voorlopig speelde David alleen nog maar met die gedachte. Hij wilde er eerst met Imree over praten en daarna zouden ze contact op kunnen nemen met Fred. Het moest natuurlijk geen jaren gaan duren voor er iets van kwam, oma was tenslotte de jongste niet meer.

HOOFDSTUK 2

David kwam thuis en parkeerde zijn auto keurig in de grote garage, die op twee wagens was berekend. Imree liet gewoonlijk haar kleine blauwe wagentje op het tuinpad staan, maar deze keer stond het blauwtje, een kleuter vergeleken met Davids donkere Mercedes, keurig op zijn plaats.

Fred had bij de laatste ontmoeting in Frankrijk misprijzend opgemerkt dat die Mercedes niet paste bij een vlotte jonge vent.

‘Die zware wagen heeft David echt nodig, hoor. Hij rijdt zelden alleen voor zijn genoeg!’ Imree had vinnig haar echtgenoot verdedigd. ‘Kijk jij nou maar naar die vrachtwagen waar jij mee rondtoert. Ja, ik weet dat je dat ding ook nodig hebt voor alles wat je meesjouwt voor de filmerij.’

David liep via de garage binnendoor naar de keuken waar hij